

A „KELET” előfizetési díja:

Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva

Egész évre	16 frt.
Félévre	8 „
Negyedévre	4 „
Egy hóra helyben	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik a „Kelet” mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Szerkesztői szállítás: Főttér 4-ik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékesbb czikkek díjaztatnak. Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal: Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak

Hirdetési díjak

Hirdetéseket felvesszünk:

Bécsben: Oppelk Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus den Wallzeile 36.) Hassenstein et Voigter (Wallzeile 10.) Bud. Mosse Publicistische Bureau Budapest. Hassenstein et Voigter hirdetés közl. irodája. Weiss mór hirdetések felvételi irod. Bécsben Wallzeile 18. és Budapest Szerviztér 5. sz.

Nyitólíri cikkek

gármond sora után 25 kr. ártandó.

Budapest, nov. 19.

A közszellemet bizonyos durva. intrán-sigens irány kezdi fenyegetni. Sajnálatos ta-paszaljuk, hogy a parlamentni discussiók a helyett, hogy nemesi sük s emeljék a tisztes-ség-tudását a közélet mozzanataiban s a köz-pályán mozgó emberek érintkezésében, rossz példájával mételezőleg hat.

Már-már oda súlyosztá az ellenzék, ne-vezetesen a szélső extravagáns szenvedélyes-sége parlamentünket, a hol az oláh, meg a görög „parlament” áll. Még csak a pofozko-dás van hátra az országgyűlés termében, mely-ben oly modorú provokációk és replikák tör-ténnek, hogy párbajokra szolgáltatnak alkalmat. Minden ez, csak nem tárgyalgosság a közügyek vitatásában, melyet a mintaképtől, a parlamenttől méltán megvární lehetne. A szélsőbalt terheli a felelősség azért, hogy a parlament tekintélyét arra az alacsony nívaura lerántani igyekszik, melyen a maga értelmi-sége áll.

Egyéb rakonezátlan s minden csak nem parlamentáris szélsőbali kifakadások között emlékeztetik az olvasó, hogy a volt Deákparti mamelukból szélsőbali demagóggá fejlődött Eötvös Károly a miniszterelnöknek a házbán hivatalosan tett egyik ünnepélyes nyilatkozatá-ra azon, s nem törvényhozóhoz illő megjegyzést kiáltá közbe, hogy: „de nem hisszük ám!” Ez a „de nem hisszük ám!” már következőre is talál a „Pesti Napló”-ban, melynek vasár-napi száma vesztettül neki megy a szabadel-vűpártnak s egyebek közt azt mondja, hogy „Andaházy Páltól Zichy Viktorig valamennyi képviselő annexionista, ki Tisza Kálmán-nal a szabadelvűpárti felirat mellett szavaz.”

Eltekintve attól, hogy az említett fel-irat egy árva jótával sem emlékezik meg az annexionról, még kevésbé mondja azt óhaj-jal, hogy a „Pesti Napló”-ban, melynek vasár-napi száma vesztettül neki megy a szabadel-vűpártnak s egyebek közt azt mondja, hogy „Andaházy Páltól Zichy Viktorig valamennyi képviselő annexionista, ki Tisza Kálmán-nal a szabadelvűpárti felirat mellett szavaz.”

De ez nem gátolja a „Napló” lelkiismeretességét és jóhiszeműségét abban, hogy an ne-

xionistáknak kiáltja ki mindazon képvise-lőket, kik megszavazzák azt a felirati javas-latot, mely pedig tele van aggodalmakkal s rejtett roszalásokkal! Hanem hát most az a jelszó járja az ellenzéki táborban, hogy: „de nem hisszük ám!” Így akarják felültetni, bolondítani s tóvutra vezetni a közönség azon részét, mely nem igen néz a dolognak fené-kére s megszokta mindenben és minden felett csak felületesen ítélni. Szégyen ám, hogy éppen azok az emberek használják az ilyen manő-vereket, kik ezelőtt pár évvel azt a férfit ut-ismerték vezérökül, ki azt mondá egyszer, hogy a sajtó számára elég volna csak egy paragrafusból álló törvényt alkotni, de azt aztán mindenkinek, szigorú büntetés terhe alatt kellene megtartani s a törvény így hang-zanék: „hazudni nem szabad!” Haló-teznék ily törvény, minden nap lehetne azt alkalmazni a Naplóra, mert minden nap, min-den hasábján vét ellene.

Az is furcsa jelenség, hogy most, mióta a külpolitika van napirenden, boldog-boldogtalan, ha még oly szűk látkörű is, hozzá szól a kér-déshez, itél eleveket és holtakat. Csak úgy támad bolond-gomba számra a diplomata és külügyminiszter. Ez a kérdés pedig olyan, hogy kell hozzá természetes széles látkör, ismeret s kell mindenen fölött tájékozottság, informá-ció, a kouliszák mögé való betekintés lehe-tősége: s a publikum és a laikusok legnagyobb része e kellekeltől meg van fosztva s ez nem is lehet különben. Ezért hallunk oly renge-t sok zöldet és bolondot beszélni jobbra-balra a külpolitikai viszonyokról.

No már tessék elképzelni, hogy még Madarász Jenő is felíratta magát a fel-irati vitára s el fogja mondani ez alkalommal külügyi exposéját; majd Madarász Jenő fogja megtanítani Andrásyt és Tiszát, hogy miként kell csinálni az európai nagy politikát. Hát nem szatya ez?

A ki beleun a henye életbe s delektálni akarja magát, meg a közönséget, fogja magát s ír vagy beszél a külpolitikánkról, hozzájá-rulva a „közvélemény” alakulásához.

Igy látjuk Szentkirályi Mórictot a „Budapesti Szemlében” fejtegetni Andrásy külpolitikáját. Valami kolossali dolog az, a mit összeír. Halljuk! Azt mondja egyebek között, hogy nem áll az, miutba kikerülhet-len lett volna a háboru között meg Muszka-oroszág között, ha mi tetteleg meggátoljuk, hogy Törökországra rontson; s nem áll az sem, hogy legjobb esetben is semmi hasznót nem remélhettünk, de szerencsétlen fordulatá által a legsúlyosabb veszély érhetett volna.

Nós, mivel bizonyítja Szentkirályi azt,

hogy mindez „nem áll?” (Uj kiadása annak: „de nem hisszük ám!”) „A következő sorok-kal: Történetek-é részünkről kísérletek köze-ledésre a nyugati hatalmasságokhoz a berlini memorandum kibocsátása előtt? Ezt ter-mészetesen senki sem tudja (!!) — de azt mindenki tudhatja, hogy a berlini me-morandum után, melyből szándékunk kézzel foghatólag (?) kint, a nyugati hatalmak hozzánk nem közeledhettek, mert vagy nekik, vagy nekünk homlok-vonalat kellett volna vál-toztatni. Nem a nyugati hatalmasságok hagy-tak el bennünket, hanem mi váltunk el tőlük és szegődöttünk Oroszország mellé!” Im’ a tájékozatlan-ság példány, miről fennebb megemlékeztünk. Szentkirályi kénytelen beismerni, hogy „ter-mészetesen senki sem tudja” mi történt a berlini memorandum előtt s hihetőleg Szentkirályi sem tudja, mert nem tudhatja s mert ha tudná, vagy tudhatná, bizonyosan megirta volna, mikor olyant is megír, a mit nem tud, de ez nem gátolja őt abban, hogy magas szemöldökkel kijelentse, miszerint „nem a nyugati hatalmasságok hagy-tak el bennünket.” Éppoly nagyfokú hig-velelőség, mint lelkiismeretlenség kell ahoz, hogy valaki ilyeneket összeírjon.

Szentkirályinak fogalma sincs arról, mint látszik, hogy Sedán után nem voltak többé „nyugati hatalmasságok,” melyek segélyével meggátolhattak volna Muszkaország törökvé-seit. Franciaország még most is mozdulatlan; Olaszország leskelődik a Trentinora; Né-metország császára pedig Szedán után azt távirta a csárnak, hogy a német birodalom soha sem fogja elfeledni a szolgálatokat, melyeket Oroszországgal tett Németországnak 1870—71-ben; Angliáról pedig tudjuk, hogy a berlini kongresszus előtt külön egyez-ke-dett ki Oroszországgal s csak akkor ment a kongressusra. Hol vannak hát azok a szövetséges „nyugati hatalmasságok,” melyeket Szentkirályi a józsefvárosi torony tefe-jéből káprázatosan szemekkel lát! Most igen is meg vannak azok, a berlini szerződés egyesítette őket újból, s ez tulnyomóan An-drássy érdeme.

Sem a nyugati hatalmak nem váltak el tőlünk, sem mi tőlük, hanem a Sedán utáni európai egyensúly megbomlása következtében szétszálloztak az esemény e nyomasztó és fel-oldó hatása alatt; e miatt ment bele Andrásy 1872-ben a hármass szövetségbe, melynek se-gélyével a nagyobb roszat kerülte ki. Ha már egy Szentkirályi belátja, hogy bizony jó lett volna „nyugati hatalmasságok” segélyé-vel „megálljt!” mondani a muszkanak, An-

drássy grófnak nem volt ennyi esze és belá-tása? És nem tette volna-e meg, ha lehe-tett volna?

Azt mondja Szentkirályi, hogy a berlini memorandum „szándékunk kézzel foghatólag kitűnt,” a mi alatt azt érti, hogy Törökország feldarabolására töreked-tünk s alább néhány sorral meg ezt mondja: „a berlini memorandum ékes körmondattai kö-zött, igaz, egy szót sem találunk, mely Törökország integritását fenye-getné” — de, itt ismét „de”. Ördöge van ennek a Szentkirályinak, hogy olyan jól tudja azt, a miről maga dokumentálja, hogy nem tudja, nem tudhatja s hogy nem úgy van, a mint mondja. Nős hát így csinálja magát a külpolitikát, így tájékozzák és alakítják a „közvéleményt”, így vezeti a vak a világta-lant. Szégyen! —y —y.

Külről.

A görög határok rendezésének ügye megmoz-dult. A porta kész alkudozni, e kérdés tehát el-vesztette fenyegető természetét. A török kormány Thesszáliában akar kárpótlást adni Görögorszá-gnak annak fejében, ha lemond a berlini congres-suson megállapított határvonalról. Azt mondják, hogy a görög kormány ragaszkodik okvetlenül a határvonalhoz, és így lehetséges e kérdés békés elintézése. A porta már ad’ engedékenysége-nek jelét a görögök iránt, a görögök pedig követni fogják e példát, ha érdekeiktől kérnek tanácsot. Mert a mi a portáé marad, azt még megkapják a görögök, most tehát az oroszok meg a bol-gárok javára nem fogják gyöngíteni Török-oroszágot.

Berlinben az országgyűlés e hó 19-én a trónbeszéd felolvasásával nyitott meg. A trónbe-széd megemlékszik a császár elleni merényletről, az ezalkalommal tanusított népszerűetről és az ál-talános bizalomról a koronaherceg iránt az ügyek ideiglenes vezetésé alatt. A trónbeszéd megemlíti a matrikuláris járulékok ismételt fel-emelését és más tetemes tulkiadásokat, melyek egy kölcsönt szükségessé tesznek és egy kölcsöntörvényjavaslatot az illeték meghatro-zásáról a miniszteriumokban és más kevésbé fon-tos javaslatok behatálalt jelentették, és azt mon-dja: További javaslatok újabb beligazgatási refor-mokról a jelen ülészakban nem fognak behozatni, de a forgalom reformja most is, mint mindenkor a kormány legközelebbi céljainhoz tartozik. — A vasúti ügy erőteljes rendezése és a vasúti hálózat kiterjesztése nélkülözhetlen, amennyiben az elő-munkálatok átruházása fontos részvény-vasutakra nézve az állam kezelése alá, kivált igen sür-gős szükségletű vasutak kiépítése mielőbb bevége-zen.

EDINA.

Angol regény.

KÉT KÖTETBEN.

Írta:

WOOD ASSZONY.

MÁSODIK KÖTET.

Harminczkettőlük fejezet.

Megaláztatás.

(101-ik folytatás.)

Preen asszony, kit férje már értesített volt, igen szívesen fogadta őket. A két hölgy első pil-lantásra megteztet neki, s habár ruházatuk na-gyon egyszerű, csaknem szegényes volt, mégis előkelő, uri kinézéssel bírtak.

— Kegyed nem igen lehet Raynor asszony maga, szolt a házi nő Edinához, kétkedően néze-reá, fiatalos kinézéséért.

Edina bémutatta magát.

— Így van az, gondolta magában, ha az em-bernek nincsen névjegye. Egész életében csak ötvennel bírtam, s az is idővel elpiszkosodott.

— Nem az vagyok, szolt fennhangon, mrs. Raynor nincs oly állapotban, hogy eljöhett vol-na, nagyon gyenge.

— De hát gyalog jöttek? kérdezte mrs. Preen.

— Igen, felelt Edina mosolyogva, mert az semmibe sem kerül.

— A család, mint hallom, szerencsétlenség által egészen más körülmények közé jutott, mint azelőtt volt?

— Ugy van, felelt Edina. Fényűzés és bő-ségből a legnagyobb szegénységbe. Reménylen,

dő lenne, s ezen tárgyban a javaslat bő is fog hozatni.

Krakóból jelentik nov. 18-áról a Neue freie Pressének, hogy hiteles hírek szerint egé-szen váratlanul jövő csütörtökre tüzték ki orosz Lengyelországban az ujencsozást. A katonai hatóságok rendeletet kaptak, hogy az ujencsozás után egy hátra Oroszországba küldjék a besoroztatkat, a hol a tartalék hadseregbe fog-na’ beosztatni.

ORSZÁGGYŰLÉS.

A képviselőház nov. 19-iki ülésében a napirendre térve, szót emel Mednyánszky Árpád, ki szükségesnek látná, hogy a feliratban az őszinteség kifejezve s ajövőben követendő irány kijelölve legyen, pedig e kellekkel a bizottsági javaslat nem bír. A ko-moly helyzet ezeket megkívánná. Szóló a berlini congressus a reactionárius bécsi kongresszus min-tájára alakult hatalmasok gyűlékezésének tekint-i, mely a népekkel tetszés szerint bízr rendelkezhe-tni. Tiltakozik Hegedűs Sándor azon kifejezése el-le, hogy a függetlenségi pártot factionnak neve-zte. E név csak az oly pártot illti meg, mely az államon kívül keresi céljait. Ők belül keresik azokat s meg is mondják ennek eszközét s ez a personalunio. Ajánlja a Verhovay által benyujtott javaslatot. (Helyeslés a szélő balon.)

Ivánka Imre kerülve minden polemíát, tárgyalagos ígérkezik lenni s fölveti azt a kér-dést, mi történik akkor, ha monarchiának beavat-kozik az orosz-török háboruba. Meg van győző-dve, hogy ezt egy ellenünk intézett muszka-háboru követte volna, mely alatt Poroszország nem íránt-unk viseltetett volna jóakarattal. Föltéve, hogy sikerült volna az orosz visszasszorítani, kérdi: si-került volna-e nekünk Lengyelországot ’visszahe-lyezni. Szóló ezt kétti. S e szerint e háborunak csak az lett volna eredménye, hogy minden né-pek gyűlöletét keltették volna fel magunk ellen s legfőbb a török európai birodalmát biztosí-tottuk volna.

A kormány óvatossággal, körültekintéssel járt el eddig, hiszi, hogy ezután is ez lesz, s azért pártolja a bizottsági javaslatot.

Madarász Jenő utal a törvényhatóságok feladataira, melyek visszautasítják az undok ra-bló hadjáratot és mégis a kormány ellenkezőleg járt el. Ezt a kormány csupán udvari kegyhaj-szolásból tette. Ha oroszok ülnének a kormány-székeken, azok se járatnának el különben. Pár-tolja a függetlenségi párt javaslatát.

Szapáry Gyula gr. kezdetben Eötvös K. s Mocsáry egyes állításainak cáfolásával foglal-kozik, majd áttér a külügyi politika fejtegetésére, melyet helyesel s csak az eszközökre nézve enge-

azok után, [miket kedgyedtől most tapasztaltam, nem fogja rossz néven venni e vallomást, s nem fog hátrányunkra szolgálni kérésünk teljesítő-sénél?

— Teljességgel nem, felelt Preen asszony nyájasan. Ez ember nem várhatja, hogy gazdag fiatal leányok járjanak nevelőnői állás után.

Elizt felfogadták, s mindkettőt meghívták résztvenni a második reggeliben.

Eliz később zongorázott, s játéka nagyon tetszett. Preen asszony egészen el volt ragadtat-va általa. Ötven guineát ajánlott neki évenként, s két nap mulva ’meg kelle kezdeni uj hiva-tását.

— Oh akkor mamának nemsokára vehetek uj fekete ruhát, kiáltott fel Eliz egész örömmel. Preenné nevetett, de annál inkább tetszett neki a leány.

— Oh kedves gyermekem, szolt Raynor-né, mikor haza érkeztek, lásd mint megsegített az isten.

Most előkészületek tétettek, mert két nap nem volt sok arra, hogy mindent rendbe hoz-zanak. Edina ugy dolgozott mint egy férfi, mo-sott, simított, itt egy kalapot ujított meg, ott egy ruhát javított ki, szóval csodákat mivelt, s a közben jó tanácsok hangzottak ajkairól. E héten éppen nem volt sok dolog a háznál, és ez, jegyzé meg Edina, nagy szerencse, mert különben nem segíthetett volna olyan jól Eliznek.

A meghatározott csütörtök déltán elment Eliz Edina kíséretében Preen-ékhez, mert szegény-ség és szűkesség, sok nélkülözésre megtanította őket ugyan, de Elizt még sem engedték, hogy magára járka’ljon London utcáin. Edina elkísérte tehát őt Preen-ékhez, s ekkor látta a kis növedőkeket is, két csinos lánykát nyolcz és tíz évest. Eliz ép-

A „KELET” TÁRCZÁJA.

A vallás Aristophanes műveiben.

Jules Girard nyomán

Hegedűs Istvántól.

(Folytatás.)

I.

Mindenek előtt egy tény okozott az újabb itészetnek igen természetes aggodalmakat. Emez, az maga módja szerint vallásos vigjáték, mely egy isteni ünnepének képező alkatrészit, magának a vallással, az istennel, még azon istenséggel szem-ben is, melynek szentelve volt, a legkülönösebb szabadságot enged meg. Hogyan lehet ez? mik e féltékenység határozott tárgyai és mik korlátai? Im e kérdések, melyek kérielhetlenül feleletet vár-nak. Aristophanes és a korabeli komikusok tisz-teletlen vakmerőségét megmagyarázza maga a görög vallás szelleme és ennek folytatása a régóta fonállo hagyomány. E vallás annyira emberies, hogy az istenek valóságos emberek, kik az égben is megtartják jellemeket, hajlamaikat, gyönyöre-i-kei. A görög istenitét magát, és pedig oly töké-letesen, hogy semmit sem hagyott magából a föl-dön. Innét van az, hogy midőn önmagát szemléli ez isteni életben, önmaga nem egyéb, mint földi életének másolata, maga is ismer és megörzi szelleme szabadságát. Készen kívül van az is-tenségekben oly alkatelem is, mely nem töle szá-rmazik. Abban fensőbb erőt tisztel, mely a termé-zet tüneményei és rendes változásai fölött örök-dő, létezését a világ és az azt kormányzó titok-zatos törvények végzetes körébe zárja. De a gö-

rög, mind a mellett hogy érzi ez igát, mily köny-nen viseli azt! Mint megszabadult atyai sőtét babonáinak nyomása alól! Mint megfosztá a ha-gyományos hit-alakzatokat eredeti rémes jellegük-től is; mint át alakítá fölruházva azokat szabad tevékenységével! Viszont az istenek világát alá-veti hajlékony és gazdag képzelme játéknak, anyagául használta föl költői alkotásainak, az égb-en jó tetszése szerint képzelt jeleneteket, visz-hangoztatta azt saját vigsgának élénk kacajá-tól. Hiszen mi volna más azon halhatatlan ka-czaj, melyet a szánta isten forgolódása idéz elő, midőn az olympi lakomán a pohárnok rögtönzött hivatalában jár el?

Ime a vallási parodia csirája, és pedig a vallás bölcsőjénél, mert hiszen Homéros alkotá. A görögök ez utra lépvén mindjárt kezdetben, nem állanak meg; egész a torzig jutnak el isteneik kalandjainak gyermekét ábrázolásában: egyéb bi-zonyítékok közt tanúságot tesznek erről a váza-festmények. Egy művész minden lelkiismereti ag-gályoskodás nélkül abban találta mulatságát, hogy Vulcanust egy bakkhikus ünnepen itasson szama-ran álve ábrázolja. Egy másik nem tartózkodik Jupitert úgy tüntetni élénk, a mint éppen egy hágesón mászkál (hihetőleg valaki házába tör) és a potrohos Merkur van kíséretében, mint lámpa-vívó, valóságos vigjátéki szíjta. Az ily tréfák a népszerű mythologia közkeletű pénze volt és sem-mi következményt nem vontak magok után.

Az ily nemű szabadság tehát szentesítve volt Görögországban igen régi hagyomány által, melyet hűsögesen megőrzének a közerkölösök. Ho-gyan zárta volna azt ki a vigjáték hatásokról? E csodálatos bohózat tökéletesen megegyezett ere-deti természetével, a természeti vallásnak és azon ingerkedő itasságnak, mely első szárnypróbálga-tásainak adott vala lendületet, eme vegyülvével.

Föl is lépnek az istenek a színpadon, mihelyt a vigjáték szabályos szervezetet nyert és annival nagyobb szerepet játszanak benne, a mennyiben ez időtáiban, a syracusai kényurak uralma alatt, a politikai szatira, mely később kizárólag elfog-lalja a színt, még nem mert föllépni. Epikhar-mos vigjátéka, ki ósatja az athéni újságíróknak, nagy részt mythologikus; személyei istenek és félistenek, és csak meg kell nézni, mint bűnik el velők. Az olympus szörnyű falánksága dárídóva megnepteletleníti a tengereket, és Neptunus, élel-mezési biztoea elhagyja a szigonyt a halászhálóért. Hoznak kétroppant halat: Jupiter azonnal magá-nak itéli azokat; egyiket föl is falja, és a másit megmártja, hogy a többi istenek kizárásával megossza Junoval. Minerva, a szűz istennő, fu-volás nőként lép föl. Kastor és Pollux mint tán-czosok. Ilyen legjobban ismert darabjában: a Mu-zsák vagy Hóbe me’nyegzőjében Epikhar-mos mythologia, ki Plató itélete szerint a ko-mikus költők fejedelme, pythagoreus bölcsész, ki a színen a legkomolyabb, legemelkedettebb eszméket hirdet. Ilyen példák, ilyen életenték mel-lett nincs okunk csodálkoznunk Aristophanes val-lástalan vakmerőségein.

Probálták is, és pedig igen tekintélyes ité-szek kísérlettek meg hiába való magyarázatát ad-ni azoknak. Boettiger például e tárgyról irt régi értekezésében, melyet azért most is sikerrel lehet használni, azokat jó részt a tragikusok paródiá-jának veszi, mi a vigjátékban valóban igen szo-kott tünemény. Egyébiránt igen helyesen elveti La Charpe nyomán Brumoy atya hamis megkü-lönböztetését „egy költői vallás és egy valódi val-lás, a színpad vallása és a gyakorlati élet vallása között.” Bármí más ehez hasonló megkülönböz-tetés nem lenne elfogadhatóbb.

(Folyt. köv.)

esóköpenye,
kocsitakarók,
ágy betétek,
sátorkelmelek

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Gyomai Stein János m. k. egyetemi nyomdákkal az ev. ref. tanoda segítségével Kolozsvárt. Fundatia pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.